Prawo cywilne część ogólna

Skrypt (2 części) powstał na podstawie:
- **wykłady prof. Olejniczaka 2005/2006**
- **„Prawo cywilne" Radwański 2005**
- **„Zobowiązania część ogólna" Radwański 1997**
- **„Zobowiązania część szczegółowa" Radwański 2004**
- **pomoce naukowe starszych kolegów**

1. Pojęcie i systematyka PC

Prawo cywilne jest powszechnie uznaną i skodyfikowaną gałęzią prawa, będącą przedmiotem odrębnej dyscypliny naukowej i dydaktycznej. Stanowi ono zarazem trzon prawa prywatnego. Normy prawa cywilnego regulują stosunki między autonomicznymi podmiotami, którym przysługują własne i prawnie chronione sfery interesów majątkowych, a także niemajątkowych (osobistych).

Systematyka
PC dzieli się na działy, wyrażające strukturę tej gałęzi prawa. Oparte to jest na recypowanym prawie rzymskim, gdzie największe zasługi przypisuje się tzw. Systemowi pandektowemu opracowanemu przez naukę niemiecką na początku XIX w.

Poszczególne działy PC:
I. Część ogólna – obejmuje instytucje i zasady wspólne dla całego systemu PC
II. Prawo rzeczowe – ujmuje normy, które wyznaczają bezwzględne prawa podmiotowe (skuteczne erga omnes), a odnoszące się do rzeczy
III. Prawo zobowiązań – zawiera normy regulujące prawo majątkowe o charakterze względnym, skuteczne wobec indywidualnie oznaczonych podmiotów
IV. Prawo spadkowe – reguluje przejście majątku osoby zmarłej na inne podmioty

2. Źródła PC

Źródła prawa – są to fakty uznawane w danym systemie prawnym za fakty prawotwórcze. Ich wytworem są generalne i abstrakcyjne normy prawne, wskazujące KTO, W JAKICH OKOLICZNOŚCIACH, JAK MA POSTĄPIĆ.

Źródłami PC są:
- Kodeks cywilny obowiązujący od I.1965 (z 23 IV 1964r)
- Kodeks spółek handlowych z 1 I 2000r
- Kodeks rodzinny i opiekuńczy

Doczytać z książki!

3. Pojęcie i struktura stosunku cywilnoprawnego (art. 1 KC)

PC zajmuje się tylko stosunkami cywilnoprawnymi. Są to stosunki między autonomicznymi podmiotami. Autonomiczność ta wyraża się przede wszystkim w:

a. braku władczego podporządkowania jednego podmiotu drugiemu podmiotowi; cechą stosunku cywilnoprawnego jest brak prawnej kompetencji organu publicznego do jednostronnego kształtowania sytuacji prawnej drugiego podmiotu stosunku prawnego, a tym samym do ingerowania w jego sferę prawną.
b. Relacje między podmiotami kształtują one same (swoboda ta nie jest nieograniczona – wyznacza ją autonomiczność sfery prawnej 2 podmiotu)
c. Równorzędna pozycja prawna (nie chodzi tu o równorzędność ekonomiczną), wyraża się w tym, że jedna strona nie może narzucić stosunku prawnego innej stronie
d. Sposób rozstrzygania sporów i stosowania sankcji – spory są rozstrzygane przez niezależne od stron, działające z ich inicjatywy i w zakresie przez nie wskazanym, sądy państwowe lub powołane przez same strony – sądy polubowne. Także egzekucja toczy się z inicjatywy i w sposób oznaczony przez zainteresowany podmiot.
e. Ekwiwalentność ich świadczeń

Struktura stosunku cywilnoprawnego

Składa się z 3 podstawowych elementów:

1) podmiotów stosunku cywilnoprawnego – które są uformowane w 2 strony stosunku cywilnoprawnego (wielostronne i jednostronne). KC mówi, że podmiotami stosunku mogą być tylko osoby fizyczne i osoby prawne (podział dychotomiczny)
2) treść stosunku – to prawa i obowiązki podmiotów
3) przedmioty stosunku – to obiekty, których dotyczą te prawa i obowiązki, najczęściej

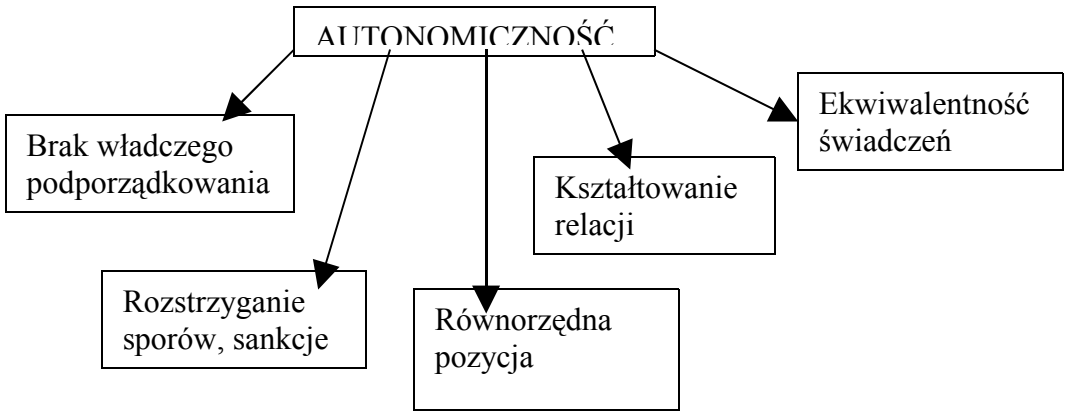

4. Normy PC (względnie i bezwzględnie wiążące)

1) NORMY BEZWZGLĘDNIE WIĄŻĄCE (imperatywne, ius cogens) – ich zastosowanie nie może być wyłączone lub ograniczone wolą (decyzją) stron, jak również odmiennym zwyczajem no art. 119 KC „terminy przedawnienia nie mogą być skracane ani przedłużane przez czynność prawną". także art. 437
2) NORMY WZGLĘDNIE WIĄŻĄCE (dyspozytywne) – znajdują zastosowanie tylko wtedy, gdy same strony nie uregulowały konsekwencji prawnych w sposób odmienny od dyspozycji zawartej w takiej normie.
3) NORMY SEMIIMPERATYWNE – wyznaczają minimalny zakres ochrony interesów jednej strony i dlatego zastosowanie takich norm może być uchylone lub ograniczone przez strony tylko wtedy, gdy postanowienia umowy są korzystniejsze dla strony objętej ochroną normatywną. Charakter taki mają z reguły normy ustalające np. minimalny lub maksymalny zakres świadczeń jednej ze stron (czynsz, ceny)

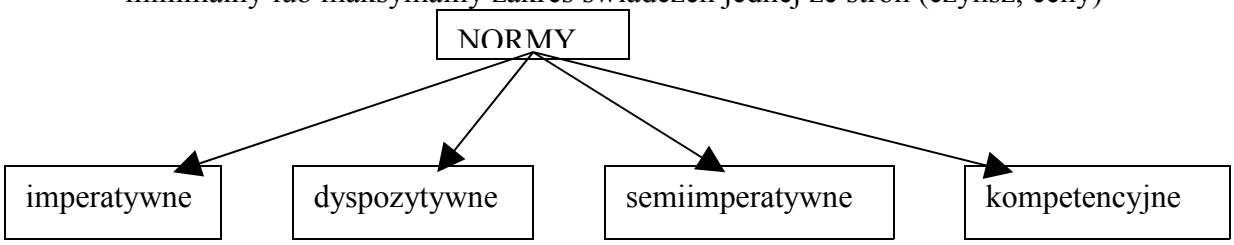

Czynność konwencjonalna – takie zachowanie człowieka, któremu pewne reguły przypisują swoiste znaczenie

4) NORMY KOMPETENTYJNE – takie, które nakładają na kogoś obowiązek reagowania na dokonanie czynności konwencjonalnej.

Przyznają kompetencje określonemu podmiotowi do dokonania czynności konwencjonalnej z tym skutkiem, że powstaje dla kogoś jakiś obowiązek

Por !!! str. 49→...

I. metanormy
II. rodzaje przepisów PC
   1. def. legalne
   2. przepisy odsyłające
   3. zwroty niedookreślone
III. obowiązywanie norm w zasięgu czasowym (początek obowiązywania, koniec obowiązywania)
IV. prawo intemporalne, zasada nieretroakcji
V. domniemania (faktyczne, prawne, dobrej wiary)
VI. wykładnia prawa (dyrektywy językowe, systemowe, funkcjonalne, wyniki wykładni)

5. Podmioty stosunków cywilnoprawnych

KC mówi, że podmiotem stosunku cywilnoprawnego są:

a. osoby fizyczne – atrybutem każdej osoby fizycznej jest zdolność prawna (możność bycia nosicielem [podmiotem] praw lub obowiązków), która przysługuje każdemu człowiekowi w takim samym zakresie. Zdolność prawną nabywa się z chwilą urodzenia. Ze zdolnością prawną wiąże się zdolność do czynności prawnych, na podstawie której człowiek sam może realizować stosunki cywilnoprawne, a jej zakres podlega ograniczeniu tylko z przyczyn naturalnych (wiek, upośledzenie psychiczne)- w tej samej mierze odnoszący się do wszystkich osób fizycznych.

Prawo karne w pewnych sytuacjach pozwala pozbawić osoby fizyczne praw rodzicielskich i wtedy osoba fizyczna nie ma zdolności w zakresie praw rodzicielskich (jest ot jedyny wyłom wobec podmiotów stosunku).

b. osoby prawne – jest tworem sztucznym konwencjonalnym, jest jednostką organizacyjną, której to norma prawna nadała osobowość prawną. Osoba prawna wyposażona jest w zdolność prawną, może mieć własne prawa i obowiązki. Nabywa je albo zbywa także we własnym imieniu. Ma zatem odrębny od innych osób prawnych albo fizycznych majątek, którym odpowiada za niewykonanie zobowiązań. Ponadto musi ona w swoich regułach strukturalnych wskazać, jakie działania, jakich ludzi i w jakich okolicznościach liczą się w układach społecznych, jako działania osoby prawnej.

Ustawodawca może nadawać osobowość prawną:

- indywidualnie – poprzez akt prawny, której indywidualnie nadaje osobowość prawną (np. PKP, PAN)
- rodzajowo – kodeks nadaje osobowość prawną grupie (np. przedsiębiorstwa państwowe)

Prowadzi się rejestr osób prawnych, weryfikuje się te osoby. Osobowość prawną uzyskuje się w momencie wpisu do rejestru osób prawnych. Rejestry są jawne, prowadzone przez sądy rejonowe i w miastach wojewódzkich. Sądy nie prowadzą rejestru szkół wyższych, banków. Brak rejestru gmin i Skarbu Państwa.

c. ułomne osoby prawne – którym prawo nadaje węższy zakres osobowości prawnej, ale osoby te nie są osobami prawnymi np. wspólnota mieszkaniowa, spółka jawna, cywilna. Znowelizowany KC z 14.II.2003 art. 33^1 wprowadza definicję osoby ułomnej: są to jednostki organizacyjne nie będące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną. Stosuje się do nich przepisy o osobach prawnych. Za zobowiązania tej jednostki – odpowiedzialność subsydiarną ponoszą jej członkowie, a odpowiedzialność ta powstaje z chwilą, gdy jednostka ta stała się niewypłacalna.

6. Zdolność prawna osób fizycznych

Zdolność prawna – przysługuje każdemu człowiekowi w takim samym zakresie. Wszyscy ludzie w równej mierze mogą być podmiotami cywilnych praw i obowiązków dostępnych wedle obowiązującego systemu prawnego dla osób fizycznych.

1) początek

Każdy człowiek nabywa zdolność prawną od chwili urodzenia. Człowiekiem jest każda istota, której rodzicami są ludzie: kobieta i mężczyzna. Określenie „człowiek" odnosi się do istoty żywej. Zdolność prawną nabywa tylko takie dziecko, które urodziło się żywe. Gdy dziecko przyjdzie na świat nieżywe, nie uzyskuje zdolności prawnej (nie może nabyć żadnych praw). Ze względu, że nie zawsze da się ustalić, czy dziecko przyszło na świat nieżywe, KC wprowadza domniemanie prawne zwykłe (dopuszczające przeciwdowód), że dziecko urodziło się żywe, art. 9 KC.

Rzymianie uważali, że początek zdolności prawnej powinien mieć miejsce jeszcze przed urodzeniem a więc w okresie życia prenatalnego człowieka (NASCITURUS – mający się urodzić). Sytuację prawną nasciturusa określa koncepcja warunkowej zdolności prawnej, przysługuje ona nasciturusowi pod warunkiem zawieszającym, że urodzi się żywy. W polskim PC obowiązuje ogólna reguła wyrażona w premii rzymskiej: „Nasciturus pro iam nato hebetur, quottens de comodis eius agitur"

2) koniec zdolności

Zdolność prawna człowieka ustaje zawsze z chwilą jego śmierci, która wyznacza tym samym kres osoby fizycznej. W następstwie tego gasną lub przechodzą na inne osoby przysługujące człowiekowi w chwili jego śmierci prawa lub obowiązki. Zmarły nie może również nabywać w swoim imieniu żadnych nowych praw lub obowiązków.

Dowodem śmierci człowieka jest akt zgonu. Sporządza go Urząd Stanu Cywilnego w następujących przypadkach:

a. na podstawie karty zgonu wystawionej przez lekarza
b. doniesienie prokuratora o prowadzeniu śledztwa w sprawie śmierci człowieka
c. na podstawie orzeczenia sądowego, które stwierdza zgon
d. postanowienie sądu o uznaniu za zmarłego, dotyczy to osób zaginionych gdzie nie da się ustalić, czy dana osoba żyje, czy zmarła (po upływie ustawowego terminu).

Zaginiony może być uznany za zmarłego po upływie 10 lat od końca roku kalendarzowego, którym były informacje, że jeszcze żył. Okres 10 lat ulega zmianie, gdy:

- zaginiony ukończył 70 lat – okres ten ulega skróceniu do 5 lat
- zaginął w szczególny sposób; np. katastrofa samolotu – wówczas okres mieści się w przedziale <6 miesięcy; 2 lata>
- nie wolno uznać za zmarłej osoby, która przed końcem roku kalendarzowego nie ukończyłaby 23 lat

7. Pojecie i rodzaje praw podmiotowych

Prawo podmiotowe – jest to zespół funkcjonalnie powiązanych ze sobą uprawnień, przywilejów, immunitetów, kompetencji zabezpieczonych normami prawnymi. Z tego wynika, że prawo podmiotowe jest sytuacją bardzo złożoną. Najbardziej popularnym prawem podmiotowym jest prawo własności.

Rodzaje praw podmiotowych:

1) ze względu na skuteczność:
    a. prawa bezwzględne – są skuteczne wobec wszystkich (erga omnes). Na wszystkich spoczywa obowiązek nieingerowania w cudzą sferę prawną (np. prawo własności). Treść tego prawa musi być wyznaczona przepisami prawnymi rzędu ustawy.
    b. Prawa względne – są skuteczne wobec indywidualnie określonych podmiotów. Modelem są stosunki zobowiązaniowe.

2) ze względu na zależność od innych praw
    a. prawa akcesoryjne – skonstruowane zostały dla umocnienia innych praw podmiotowych. Ich istnienie i treść zależą od innych praw podmiotowych, z którymi są funkcjonalnie związane (np. zastaw)
    b. prawa związane – podmiotem prawa związanego może być tylko podmiot prawa wolnego. Prawa można przenosić tylko z prawem, z którym są związane (np. służebność gruntowa)
3) ze względu na sposób nabycia
    a. prawa pierwotne
    b. prawa pochodne

4) ze względu na postać praw podmiotowych
    a. uprawnienia kształtujące
    b. roszczenia

8. Pierwotne i pochodne nabycie praw podmiotowych

1) Pierwotne nabycie praw podmiotowych – samodzielnie, bez woli poprzednika, z mocy zdarzeń wskazanych ustawą.

Cechuje się tym, że nie występuje zależność między nabywcą prawa podmiotowego a innym podmiotem. Przy nabyciu pierwotnym nabywca nie uzyskuje prawa podmiotowego od określonej osoby. Nabycie to dokonuje się samodzielnie bez woli poprzednika i z mocy zdarzeń wskazanych ustawą.
Nabycie pierwotne prowadzi do uzyskania prawa bez obciążeń, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej (np. zasiedzenie, wywłaszczenie, nacjonalizacja, zawłaszczenie rzeczy niczyjej)

2) Pochodne nabycie praw podmiotowych

Nabywca uzyskuje tu prawo podmiotowe od innej osoby, która na niego to prawo przenosi. Skuteczność nabycia zależy od tego czy przenoszącemu przysługiwało przenoszone prawo.
NEMO PLUS IURIS IN ALIUM TRANSFERE POTEST QUAM IPSE HABET
(np. sprzedaż, darowizna, zamiana rzeczy)

9. Przedawnienie roszczeń

Roszczenie – jest to uprawnienie polegające na tym, że jakaś indywidualnie oznaczona osoba ma obowiązek wykonać świadczenie na rzecz uprawnionego, a więc że uprawniony może żądać, aby zachowała się ona w ściśle określony sposób. Uprawnienie to jest skonkretyzowane pod względem treści i podmiotu (stanowi ok. 80% wszystkich praw podmiotowych). Mogą być roszczenia: majątkowe i niemajątkowe.

Przedawnienie roszczeń – jest to powstanie niekorzystnych dla podmiotów skutków, których nie wyegzekwowano w terminie roszczenia. Istotny sens przedawnienia polega na tym, że po upływie określonego w ustawie terminu, ten przeciwko komu kieruje się roszczenie (dłużnik), może uchylić się od jego zaspokojenia (art. 117 § 2 KC).
Po upływie terminu mogą wystąpić 2 sytuacje:

I. podmiot zobowiązany podniesie, że termin minął przed sądem
II. że po otrzymaniu pozwu podmiot zobowiązany powie, że termin upłynął

zarzut przedawnienia może podnieść zobowiązany po upływie terminu przedawnienia
roszczenie przedawnione nie wygasa a jedynie nie będzie mogło być przymusowo zrealizowane
instytucja przedawnienia ma zastosowanie do roszczenia majątkowego

Terminy przedawnienia
Art. 119 KC stanowi, że „terminy przedawnienia nie mogą być skracane ani przedłużane przez czynność prawną" (jest to norma bezwzględnie wiążąca).
Według postanowień ogólnych roszczenia ulegają przedawnieniu z upływem:

a. 3 lat – okres przedawnienia obejmuje:
   - roszczenie o świadczenie okresowe – dłużnik obowiązany jest spełnić je periodycznie, w określonych z góry odstępach czasu, np. czynsz najmu, alimenty
   - roszczenie związane z prowadzeniem działalności gospodarczej – powinna to być osoba fizyczna lub osoba prawna, która profesjonalnie i zarobkowo trudni się działalnością gospodarczą a równocześnie roszczenie to jest związane z tym zakresem działalności.
b. 10 lat – odnosi się do wszystkich innych roszczeń (generalny termin)

Obliczanie biegu terminu
Bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się – według ogólnej reguły – od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne, art. 120 KC
Instytucje, które mają wpływ na termin przedawnienia to:

1) zawieszenie biegu terminu przedawnienia
   a. wskutek siły wyższej; wic maior – zdarzenie zewnętrzne, nieprzewidywalne, niezapobiegalne (to sytuacja, której nie można przewidzieć i zapobiec), jeżeli uniemożliwi uprawnionemu dochodzenie przed sądem lub innym organem roszczenia – przez czas trwania tej przeszkody (trzęsienie ziemi, powodzie)
   b. na czas istnienia: władzy rodzicielskiej + małżeństwa + opieki (roszczenie przemija wobec opiekuna)

2) przerwa biegu terminu przedawnienia – zawsze następuje wskutek zdarzenia, które występuje w toku biegu terminu przedawnienia. Po przerwie przedawnienie biegnie więc od nowa. Przerwę powodują 2 zdarzenia:

a. podjęcie dochodzenia roszczenia przez uprawnionego – przedsięwzięcie przez podmiot uprawniony jakiejkolwiek czynności przed sądem, która bezpośrednio zmierza do dochodzenia roszczenia
b. uznanie roszczenia przez dłużnika

10. Ochrona dóbr osobistych w prawie cywilnym

Atrybutem każdej osoby fizycznej i prawnej są dobra osobiste. Należą do kategorii dóbr niemajątkowych. Są przedmiotem stosunku cywilnoprawnego.
Art. 23 KC wymienia te dobra: zdrowie, wolność, cześć (dobra sława, godność), swoboda sumienia, nazwisko, pseudonim, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania.

Dobra osobiste [D.O] chronione są przez prawo. Przesłankami ochrony dóbr osobistych są:
- naruszenie D.O, względnie zagrożenie naruszenia
- naruszenie D.O musi być bezprawne (art. 24 KC stanowi, że domniemywa się bezprawność czynu naruszającego dobro osobiste)
- uchylenie bezprawności to:
    - zgoda uprawnionego
    - działanie na podstawie przepisu lub w wykonaniu prawa podmiotowego

Problemem w ustaleniu przesłanek jest:
- katalog dóbr osobistych
- naruszenie D.O jakimiś wypowiedziami

Ochrona prawna:
a. o charakterze niemajątkowym
- może domagać się ustalenia, że dane prawo osobiste przysługuje danej osobie
- może żądać zaniechania, przywrócenia do stanu pierwotnego (usunięcie skutków naruszenia)

b. o charakterze majątkowym – ten czyje D.O zostało bezprawnie (wina!) naruszone, może:
- żądać zadośćuczynienia pieniężnego
- żądać zapłaty sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny

→ roszczenia te przysługują alternatywnie → Olejniczak: „kumulatywnie w rozsądnej proporcji”

11. Pojęcie i rodzaje rzeczy

Rzeczy – w znaczeniu polskiego prawa cywilnego są tylko fizykalnie istniejące części przyrody, które występują w stanie pierwotnym lub przetworzonym – bez względu na to czy mają jakąś wartość majątkową.
Na pojęcie rzeczy składają się 2 cechy:

- materialny ich charakter
- wyodrębnienie z przyrody (na tyle, że mogą stanowić odrębny przedmiot obrotu cywilno-prawnego)

I. Podział rzeczy
   1. rzeczy oznaczone co do gatunku – określone są tylko wedle cech rodzajowych, w klasie tych rzeczy może więc być mnogość poszczególnych przedmiotów
   2. rzeczy oznaczone co do tożsamości – odnosi się do indywidualnie wskazanego przedmiotu, rzeczy jednostkowe (nie ma drugiej takiej); zawsze nieruchomości

II. Podział rzeczy
   1. ruchomości
   2. nieruchomości

   Ustawodawca ustalił, że ten podział ma być wyczerpujący/zupełny i rozłączny. Ustawodawca definiuje tylko Nieruchomości (art. 46 KC), a wszystkie zatem rzeczy, które nie mają cech nieruchomości należy zaliczyć do klasy rzeczy ruchomych.

Art. 46 Kc wyróżnia 3 rodzaje nieruchomości wypełniając cały zakres tego pojęcia:

a. grunty (w tym rolne) – są to części powierzchni ziemskiej stanowiące odrębny przedmiot własności. W stosunku do gruntów prawo polskie przyjęło model wyznaczony paremią SUPERFICIES SOLO CEDIT (wszystko co wznosi się nad gruntem, przypada gruntowo) – nie ma jednak waloru bezwzględnego
b. budynki – aby były traktowane jako nieruchomości muszą:
   - być trwale związane z gruntem
   - na mocy przepisów szczególnych musza stanowić odrębny od gruntu przedmiot własności
c. części budynków (lokale)

– muszą być wyjściami budynków trwale związane z gruntem
-- mają charakter samodzielnych nieruchomości, gdy na mocy przepisów szczególnych stanowią odrębny od gruntu lub budynku przedmiot własności

Księgi wieczyste – wskazują jakie powierzchnie siemi, budynki lub ich cześci są odrębnymi nieruchomościami

12. Część składowa rzeczy a przynależność

1) Część składowa rzeczy.
Jest bezpośrednio związana z rzeczą i nie może być odrębnym przedmiotem praw rzeczowych. Częścią składową rzeczy jest wszystko to, co nie może być od niej odłączone bez uszkodzenia lub istotnej zmiany całości albo bez uszkodzenia lub istotnej zmiany przedmiotu odłączonego. Występuje tu silna więź fizykalno- przestrzenna i funkcjonalna. Połączenie to ma więc charakter trwały.
O częściach składowych rzeczy można orzekać zarówno w odniesieniu do:

a) nieruchomości – do części składowych gruntu należą budynki, drzewa, inne rośliny od chwili zasadzenia lub zasiania.
b) Ruchomości – częścią składową rzeczy ruchomej jest np. silnik w samochodzie

2) Przynależność
Jest to samoistna rzecz ruchoma, która pozostaje w związku z inną rzeczą ruchomą albo nieruchomością, nazwana rzeczą główną. Związek ten zachodzi, jeżeli występują w nim łącznie następujące cechy:

- właścicielem rzeczy głównej i przynależności jest ta sama osoba
- przynależność jest potrzebna do korzystania z rzeczy głównej zgodnie z jej przeznaczeniem
- przynależność jest z rzeczą główną w faktycznym i stałym związku gospodarczym, np. koło zapasowe w samochodzie

13. Przedsiębiorstwo jako przedmiot stosunku cywilnoprawnego

Przedsiębiorstwo – termin ten w prawie cywilnym używany jest m.in. na oznaczenie przedmiotu, czynności lub stosunku prawnego.
Art. 55^1KC stanowi, że przedsiębiorstwem jest „zespół składników materialnych i niematerialnych przeznaczonych do realizacji zadań gospodarczych".
W skład przedsiębiorstwa w szczególności wchodzą:

1) księgi handlowe
2) nieruchomości i ruchomości należące do przedsiębiorstwa → w tym produkty i materiały
3) firma (nazwa), znaki towarowe i inne oznaczenia indywidualizujące przedsiębiorstwo
4) patenty, wzory użytkowe i zdobnicze
5) wierzytelności związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa
6) prawa wynikające z najmu i dzierżawy lokali zajmowanych przez przedsiębiorstwo
7) koncesje, licencje, zezwolenia
8) majątkowe prawa autorskie
9) tajemnice przedsiębiorstwa

Przedsiębiorstwo może być przedmiotem czynności prawnej; w szczególności może ono być:

- zbyte
- wydzierżawione
- obciążone prawem użytkowania

Jeżeli dokonano czynności prawnej mającej za przedmiot przedsiębiorstwo to obejmuje ono „wszystko co wchodzi w skład przedsiębiorstwa, chyba że co innego wynika z treści czynności prawnej albo z przepisów szczególnych".
Przedmiotem czynności prawnej zawsze jednak muszą być istotne elementy przedsiębiorstwa, które decydują o tym, iż chodzi o wyodrębniony kompleks składników przystosowanych do realizacji celów gospodarczych.

14. Pojęcie i treść czynności prawnej

Żeby stosunek cywilnoprawny mógł powstać, zmienić się, zgasnąć, muszą mieć miejsce zdarzenia, z którymi wiążemy skutki prawne. Zdarzeń jest wiele np. upływ czasu, urodzenie dziecka. Spośród tych zdarzeń do najważniejszych zalicza się CZYNNOŚCI PRAWNE.

Czynność prawna – jest to skonstruowana przez system prawny czynność konwencjonalna podmiotu prawa cywilnego, którego treść określa konsekwencje prawne tego zdarzenia prawnego (art. 56KC).
Czynność prawna to czynność konwencjonalna, która zawiera co najmniej 1 oświadczenie woli i mocą norm prawnych zmierza do wywołania skutku cywilnoprawnego.
Jedynym koniecznym elementem każdej czynności prawnej, a zarazem wyłącznie charakteryzującym czynności prawne jest oświadczenie woli (art. 60 KC). Ono właśnie zawiera treść czynności prawnej, określającą jej konsekwencje prawne. Sens oświadczenia woli ustala się na podstawie reguł znaczeniowych zastosowanych do zachowania się człowieka np. podanie ręki.

Treść czynności prawnej
Określa art. 56 KC i wynika z niego, że czynność prawna wywołuje nie tylko skutki w niej wyrażone lecz również te, które wynikają z ustawy, z zasad współżycia społecznego i ustalonych zwyczajów.

Elementy czynności prawnej:

1) ESSENTIALIA NEGOTII (elementy przedmiotowo istotne)- za ich pmocą odróżniamy jedną czynność od drugiej, bez nich nie ma umowy.
2) NATURALIA NEGOTII (elementy nieistotne) – są one zawarte w przepisach prawnych względnie obowiązujących, są to elementy, które strony mogą, ale nie muszą oznaczać w umowie.
3) ACCIDENTALIA NEGOTII (elementy dodatkowe) – strona postanowiła dodać zastrzeżenie do umowy, które jest dla niej istotne. Mamy tutaj elementy:

- warunek – jest to zastrzeżenie (klauzula) umowne, które uzależnia skuteczność czynności prawnej od pewnego zdarzenia przyszłego i niepewnego np. dam ci samochód pod warunkiem, że zmienisz stan cywilny. Mamy 2 rodzaje warunków:
    I. zawieszający – uzależnia powstanie skutków czynności prawnej od zdarzenia przyszłego i niepewnego
    II. rozwiązujący – skutek czynności prawnej ustaje, jeżeli nastąpi zdarzenie przyszłe i niepewne

Nie można wprowadzać do umów warunków, które są sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i z prawem.

- termin – różni się od warunku tym, że wiąże powstanie lub ustanie skutków czynności prawnych od zdarzenia przyszłego i pewnego:
    I. termin początkowy – odpowiada warunkowi zawieszającemu
    II. termin końcowy – odpowiada warunkowi rozwiązującemu

Obliczanie terminu art. 111-115 KC.
A także:

- zadatek
- prawo odstąpienia
- odstępne
- kara umowna

15. Oświadczenie woli

Oświadczenie woli (art. 60 Kc) to każde dowolne zachowanie podmiotu, który musi w sposób dostateczny ujawnić wolę dla wywołania skutków prawnych. Oświadczenie woli możemy podzielić na:

- oświadczenia, które mają adresatów i nie mają adresatów
- oświadczenia woli wyraźne, czyli takie gdzie samo oświadczenie woli określa skutki prawne
- oświadczenie woli dorozumiane na podstawie kontekstu sytuacyjnego dowiadujemy się o oświadczeniu woli – per facta concludentia

Ze składaniem oświadczeń woli wiążą się 2 kwestie:
1) terminy złożenia oświadczenia woli (art. 61KC) – w momencie kiedy podmiot zachowuje się w określony sposób często jednak korzysta ze środków komunikacji na odległość np. list, internet. TEORIA DORĘCZENIA. Teoria (w prawie polskim) doręczenia mówi, że oświadczenie woli, które ma adresata i jest składane za pomocą środka na odległość, to uważa się, że oświadczenie zostało złożone w momencie, kiedy adresat ma możliwość zapoznania się z jego treścią.
2) sposób złożenia oświadczenia woli – nie składamy oświadczenia woli poprzez bierne zachowanie (wyjątki – w pewnych sytuacjach poprzez milczenie) możemy zawrzeć oświadczenie woli pod warunkami:

1. warunek – przedsiębiorca musi otrzymać ofertę umowy
2. warunek – ta oferta pochodzi od podmiotu, który pozostaje w stałym stosunku związanym z tą działalnością gospodarczą
3. warunek – oferta musi dotyczyć tejże prowadzonej działalności gospodarczej.

Jeżeli te 3 warunki są spełnione, to brak odpowiedzi na ofertę uważa się za jej akceptację, przyjęcie oferty

16. Zawarcie umowy (oferta, przetarg, rokowania)

Najczęściej zawierane w obrocie cywilnoprawnym są umowy.
UMOWA – to zgodne oświadczenie woli co najmniej 2 stron, a zawsze oświadczenie woli wszystkich stron, które dokonują czynności prawnych. Muszą zmierzać do wywołania określonego skutku prawnego. KONSENS – porozumienie, strony dążą do konsensusu, czyli jest to cel podmiotów, które chcą zawrzeć umowę.

Są 3 sposoby zawierania umów:

1) OFERTA – aby doszło do zawarcia umowy drogą oferty musza zejść się ze soba 2 elementy:

- złożenie oferta – podmiot, który składa ofertę to OFERENT. Złożenie oferty ma poważne konsekwencje, gdyż oferta ma charakter wiążący, czyli podmiot:
    a. nie może się wycofać z oferty
    b. nie ma wpływu na jej przebieg
    c. nie ma wpływu na to czy dojdzie do skutku czy nie

  Podmiot musi oznaczyć jaką umowę chce zawrzeć, wszystkie postanowienia znajdują się w ofercie i muszą być zaakceptowane.
  SKUTEK ZŁOŻENIA – oferent związany jest z ofertą i musi oczekiwać na reakcję adresata oferty (OBLAT), jest to uzależnione, czy oferent oznaczył w ofercie czas oczekiwania, jeżeli jest określony czas, to ten termin jest wiążący, jeżeli nie jest określony czas, to prawo określa, że oferent jest związany z ofertą do czasu ile jest potrzebne do przekazania oferty do adresata, czas potrzebny do namysłu i powzięcie przez niego decyzji. Czas potrzebny do wysyłania odpowiedzi oraz dojścia jej do oferenta.
- przyjęcie oferty – odbywa się poprzez złożenie oświadczenia woli przez OBLATA. Oblat aby mógł zawrzeć umowę musi całą ofertę zaakceptować, a jeżeli proponuje jakąś zmianę to takie oświadczenie będzie uważane z KONTROFERTĘ.
  W przypadku, gdy oblat np. zamiast złożyć oświadczenie przystąpi do wykonania umowy, to prawo pozwala na zawarcie umowy po natychmiastowym przystąpieniu do działania. Może zdarzyć się też inny przypadek, gdy oblat ofertę dostaje od osoby z którą pozostaje w ciągłym stosunku, w takim przypadku brak odpowiedzi doprowadza do zawarcia umowy, tzw. zawarcie umowy poprzez milczenie (art. 68)

2) przetarg – aby przetarg doszedł do skutku muszą być zachowane warunki procedury przetargowej:

- ogłoszenie przetargu – osoba, która ogłasza przetarg, to podmiot który chce zawrzeć umowę. W ogłoszeniu przetargowym musi się znaleźć:
    - przedmiot przetargu
    - miejsce
    - termin
    - warunki, czyli kto może uczestniczyć w przetargu, czy ma on być ustny czy pisemny, WADIUM – czyli kwota, którą uczestnik musi wpłacić
- przetarg ustny (aukcja, licytacja) – do składania ofert dochodzi droga ustną. Ustny przetarg ma charakter licytacyjny. Cechą charakterystyczną składania ofert jest to, że każdy z uczestników licytacji składa ofertę w sposób jawny; musi być korzystniejsza od poprzedniej. Za najkorzystniejszą ofertę uznaje się ta, która jest ostatnią złożoną ofertą. Umowę zawartą w drodze przetargu uważa się za umowę przedwstępną. Należy po niej zgłosić się do notariusza i uważana jest za zawartą w momencie wybrania najkorzystniejszej oferty.

- Przetarg pisemny – to etap składania ofert. Każdy składa ofertę w sposób niejawny i po złożeniu następuje wybór najkorzystniejszej w sposób ustalony przez podmioty (jawnie lub niejawnie). Różnica od przetargu ustnego polega na tym, że o ile organizator przetargu nie ma wpływu na to z kim zawrze umowę drogą przetargu ustnego, to ma wpływ na to z kim zawrze umowę, kiedy zawiera ją drogą przetargu pisemnego.
  Umowa zostaje zawarta, gdy organizator przetargu poinformuję osobę, która złożyła najkorzystniejszą ofertę, że go wygrała. W przypadku, gdy nie ma szczególnych przepisów, to obowiązują przepisy KC. Szczególne przepisy to np. przedsiębiorstwo państwowe związane ustawą o zamówieniach publicznych.

  Unieważnienie przetargu pisemnego daje stronom umowy unieważnienie, wtedy gdy potrafi udowodnić, że 2-ga strona w sposób niezgodny z prawem wpłynęła na skutek przetargu sama lub za pomocą osób trzecich (np. zmowa). W ciągu 1 miesiąca musi zgłosić to od momentu dowiedzenia się o przyczynie, ale nie później niż 1 rok od zawarcia umowy.

3) ROKOWANIA – inaczej mówiąc pertraktacje, negocjacje. Jest to zawarcie umowy drogą stopniowego uzgadniania poszczególnych postanowień umowy (art. 72 KC).

Reguła interpretacyjna rokowań:
- każda kwestia, która jest przedmiotem dyskusji, nie jest jeszcze zawarciem umowy
- strony mają wolną wolę zawarcia umowy w każdym momencie (umowa dotycząca najistotniejszych kwestii, a dopełnienie tej umowy może dojść w późniejszym czasie)

Anglia: Letters of intent
Niemcy: system wypunktowywania

List intencyjny – nie zostały one uregulowane normami prawnymi. Są to oświadczenia o różnej treści i niejasnych skutkach prawnych. Wyrażają dążenie stron do zawarcia negocjowanej umowy. Podmioty prowadzące rokowania zgodnie dają w nich wyraz intencjom i to w formie pisemnej.
Nie mają charakteru definitywnej umowy cywilnoprawnej, z której wynikałyby prawa i obowiązki stanowiące właściwy cel gospodarczy stron.
Art. 72 KC – uzgodnienie wszystkich postanowień umowy, które były przedmiotem rokowań, stanowi podstawę do uznania, że umowa została zawarta.
Zakres prowadzonych rokowań określa więc minimalną treść, jak powinna być objeta konsensem stron.
Jednak! Art. 72 wyraża tylko REGUŁĘ INTERPRETACYJNĄ!!!
Strony mogą więc uznać, że umowa została zawarta już po uzgodnieniu elementów koniecznych.
Kwestie sporne:
- albo same strony (dodatkowa umowa, powołanie arbitrów)
- albo sąd państwowy (wówczas wskazania art. 56KC)

17. Rozporządzające i zobowiązujące czynności prawne

Ze względu na różny charakter konsekwencji prawnych wywoływanych przez czynności prawne, wyróżniamy:

1) czynności prawne zobowiązujące – polegają na zobowiązaniu się jednej strony (dłużnika) do świadczenia, tzn. do określonego działania lub zaniechania na rzecz innej osoby (wierzyciela). Rozróżniamy czynności prawne zobowiązujące:
    - jednostronnie (np. przyrzeczenie publiczne)
    - dwustronnie (wyróżnia się czynności prawne odpłatne i nieodpłatne)

2) czynności prawne rozporządzające – to czynności prawne, gdzie podmiot:
    - przenosi- na inny podmiot swoje prawo np. swoją własność
    - obciąża- kiedy podmiot na swoim prawie ustanawia węższe prawo dla innego podmiotu
    - ogranicza
    - znosi (likwiduje) – wygaśnięcie prawa
      swoje prawo podmiotowe

3) czynności prawne o podwójnym skutku (czyli podmiot zobowiązuje się do rozporządzenia, art. 535KC)
   W systemie polskim są czynności o podwójnym skutku, ale tylko w przypadku rzeczy oznaczonych co do tożsamości np. sprzedaż roweru; art. 155 KC.
   Jeżeli natomiast przedmiotem transakcji jest rzecz oznaczona co do gatunku i rzeczy przyszłe, to najpierw następuje
    a. czynność zobowiązująca, a potem
    b. rozporządzająca, czyli potrzebna jest odrębna czynność, czyli trzeba jeszcze przenieść własność.

WSZYSTKIE NIERUCHOMOŚCI OZNACZONE SĄ CO DO TOŻSAMOŚCI!!!

18. Czynności prawne realne i konsensualne

Czynności prawne realne – do dokonania tych czynności, poza oświadczeniem woli, potrzebne jest działanie powodujące zmianę faktycznego władztwa nad rzeczą lub innymi przedmiotami materialnymi (wydanie rzeczy, przeniesienie posiadania).
Jest mało tego rodzaju czynności w prawie polskim: zastaw (ale nie rejestrowy), przechowanie, umowa użyczenia, zadatek.

Czynności prawne konsensualne – nie wymagają rzeczy, dochodzą do skutku w drodze porozumienia stron (konsensusu). Stanowią większość w prawie polskim, np. umowa najmu., Czynność prawna konsensualna nie zawsze jednak dochodzi do skutku SOLO CONSESN, tzn. przez samo tylko złożenie oświadczenia woli. Niekiedy ustawa wymaga ponadto spełnienia także innych okoliczności (np. wpisu do ksiąg wieczystych, zgody organu władzy).

19. Czynności prawne jednostronne i wielostronne

Z uwagi na strony uczestniczące w czynności prawnej wyróżnia się:

1) czynności jednostronne – dochodzą do skutku przez złożenie oświadczenia woli jednej strony (np. sporządzenie testamentu).

2) czynności wielostronne – dochodzą do skutku przez złożenie oświadczeń woli dwóch lub więcej stron. mają największa doniosłość spośród wszystkich postaci czynności prawnych. Czynności te dzielimy na:

- umowy – to czynności, które dla swej skuteczności wymagają zgodnego oświadczenia woli dwóch lub więcej podmiotów dokonujących czynności prawnych !! ZGODA WSZYSTKICH!!
- Uchwały – wymagają zgody większości podmiotów dokonujących czynności prawnych. Obejmują oświadczenia więcej niż 1 podmiotu. Treść uchwały wystarczy, że uzyska aprobatę odpowiedniej większości osób tworzących zarazem niezbędne quorum zgromadzenia.

  Rodzaje większości głosowania to:

  1. względna – więcej za niż przeciw
  2. bezwzględna – 50% +1 głosujących +1
  3. kwalifikowana – ¾; 1/3; 5/6

  Nie mają cechy uchwały organów osób prawnych o skutkach tylko wewnętrznych, nie wywołujących zmian w relacjach danej osoby prawnej z innymi podmiotami.

20. Wady oświadczenia woli i ich konsekwencje

Do wad oświadczeń woli, KC zalicza następujące instytucje:

1) brak świadomości lub brak swobody działania
   Podzielić można na 2 części:
- brak swobody działania – zdarza się nader rzadko (przymus fizyczny)
- brak świadomości działania – występuje w przypadku, kiedy podmiot składa oświadczenie woli nieświadomy, iż wywoła skutek prawny, bo jest pozbawiony świadomości działania. Takie oświadczenie woli jest nieważne (bezwzględnie) i nie może być konwaliwowane. Musi być złożone nowe oświadczenie woli (np. na skutek nadużycia alkoholu)

2) pozorność – jest nieważne bezwzględnie oświadczenie woli złożone drugiej stronie dla pozoru. Mamy tu na względzie sytuację, gdy strony umawiają się potajemnie, iż ujawnione wobec osób trzecich oświadczenie woli nie wywoła skutków prawnych.
   Konsekwencje dokonania czynności pozornej:
- jest zawsze bezwzględnie nieważna
- czynności ukryte (dessymulowane), które zgodnie z zamiarem strony mają wywołać określone w niej skutki prawne, są ważne
- z pozornością wiąże się ochrona osób trzecich

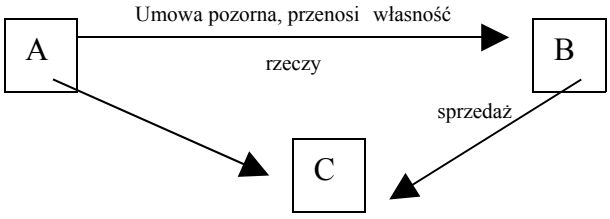

To po spełnieniu 2 warunków prawo własności przejdzie z A na C. Te 2 warunki to:

1. ta transakcja musi być odpłatna
2. C musi działać w dobrej wierze

- czynność prawna pozorna nie wywołuje żadnych skutków prawnych

3) błąd (error) – jest to niezgodność między obiektywną rzeczywistością, a jej odbiciem z świadomości człowieka. Błąd ma doniosłość prawną tylko wtedy gdy:
- dotyczy treści czynności prawnej
- jest istotny

Często mamy jeszcze 1 warunek, kiedy komuś składamy oświadczenie woli:
- możliwość postawienia zarzutu komuś o działanie w złej wierze.

Błąd nie powoduje nieważności czynności prawnej, a jedynie stanowi podstawę do uchylenia się od skutków prawnych złożonego oświadczenia woli.
Podmiot, który złożył błędne oświadczenie woli ma 1 rok na unieważnienie swej woli.

4) podstęp (dolus malus) – jest to świadome wprowadzenie jakiejś osoby w błąd w celu skłonienia jej do złożenia oświadczenia woli określonej treści.
gdy osoba trzecia:

- strona musi wiedzieć
- czynność nieodpłatna

4) groźba (metus) – jest to zapowiedź wyrządzenia komuś jakiegoś zła, w razie gdyby nie dokonał żądanej czynności prawnej. Osoba zagrożona znajduje się w sytuacji przymusowej (przymus psychiczny). Stoi przed alternatywą:
    - albo dokonać żądanej czynności prawnej
    - albo narazić się na realizację stanu rzeczy określonego w groźbie

    Groźba musi być:
    - bezprawna
    - poważna – duże niebezpieczeństwo
    - realna – możność spełnienia

    Skutek groźby:
    - oświadczenie woli złożone pod wpływem groźby jest ważne
    - od momentu, kiedy podmiot złożył oświadczenie woli ma 1 rok na uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli (od dnia kiedy stan obawy/ groźby ustał)

    Testament złożony pod wpływem groźby jest zawsze nieważny, nawet jeśli groźba nie była bezprawna i nie wywołała stanu uzasadnionej obawy.

21. Forma czynności prawnych i skutki niezachowania form szczególnych

Czynność prawna może być dokonana w dowolny sposób, przez każde zachowanie się osoby, które jej wolę w sposób dostateczny (art. 60KC).
Wyjątki od tej dowolności nazywane są szczególną formą czynności prawnej.
Źródłem form szczególnych są:

- przepisy prawne np. art. 75, 158 KC
- umowa między stronami (umowa przedwstępna)

Do rodzajów form szczególnych w prawie cywilnym zaliczamy:
1) forma pisemna zwykła – do zachowania tej formy muszą być spełnione 2 warunki:

I. sporządzenie dokumentu obejmującego treść oświadczenia woli
II. podpisanie go

Pojęcie podpisu:

- jest to językowy znak graficzny
- składający oświadczenie woli składa go własnoręcznie
- wskazuje, w zasadzie imię i nazwisko składającego oświadczenie woli
- podpis umieszcza się pod tekstem oświadczenia woli

2) forma pisemna z datą pewną – polega na stwierdzeniu wiążącym także osoby nie uczestniczące w czynności prawnej, że czynność ta została dokonana w określonym czasie.
Skutek ten wywołuje:

- urzędowe poświadczenie daty (np. notariusz)
- stwierdzenie dokonania czynności w jakimkolwiek dokumencie urzędowym
- umieszczenie na obejmującym treść czynności prawnej dokumencie jakiejkolwiek wzmianki
- śmierć jednej z osób podpisanych pod dokumentem (datę złożenia przez tę osobę podpisu na dokumencie uważa się za pewną od daty śmierci tej osoby)

3) poświadczenie podpisu – inna forma pisemna z urzędowym poświadczeniem podpisu.
Polega na tym, że notariusz lub powołany do tego organ zamieszcza na dokumencie klauzulę stwierdzającą własnoręczność podpisu złożonego przez wskazaną w tej klauzuli osobę.

4) forma aktu notarialnego – notariusz spisuje treść podawanych mu do wiadomości oświadczeń stron, współuczestnicząc w redagowaniu dokumentu, a następnie odczytuje go stronom i wraz z nimi podpisuje. Oryginały aktów notarialnych pozostają w biurze notariusza, a strony uzyskują ich wypisy, które podpisuje już tylko notariusz i opatruje pieczęcią urzędową.
Notariusz ponosi odpowiedzialność na informacje zawarte w akcie, czy są zgodne z prawem.

SKUTKI NIEZACHOWANIE FORM SZCZEGÓLNYCH

1) AD SOLEMOITATEM – forma czynności prawnej zastrzeżona pod rygorem nieważności; niezachowanie tej formy powoduje bezwzględną nieważność, która nie wywołuje skutków prawnych
2) AD PROBATIONEM – forma czynności prawnej zastrzeżona dla celów dowodowych, konsekwencje niezachowania tej formy bezpośrednio przejawiają się

wyłącznie w płaszczyźnie procesowej. 2 dowody z których nie wolno korzystać stronom to: przesłuchanie stron i ze świadków.

3) AD EVENTUM – forma czynności prawnej zastrzeżona dla wywołania określonych skutków prawnych. Niezachowanie formy nie powoduje nieważności czynności prawnej, a jedynie pociąga są sobą niewystąpienie niektórych wskazanych w ustawie konsekwencji prawnych.

Formy czynności prawnych dzielimy na 2 grupy:

Forma pisemna zwykła	Wszystkie inne formy szczególne
Ograniczenia dowodowe	Rygor albo sankcje nieważności

22. Zdolność do czynności prawnych osób fizycznych

Zdolność do czynności prawnych – to zdolność do samodzielnego działania w sferze prawa cywilnego, do zaciągania zobowiązań, nabywania praw, lub do kreowania zmian w stosunkach cywilnoprawnych drogą czynności prawnej.
Mają ją wszystkie osoby prawne, a osób fizycznych zdolność do czynności prawnych jest zróżnicowana. Okolicznościami, które kształtują zdolność do czynności prawnych osób fizycznych to:

1) wiek – odgrywa podstawową rolę jeżeli chodzi o zdolności. Nie przyznaje zdolności do czynności prawnych osobom, które nie ukończyły 13 lat, ograniczona zdolność do czynności 13-18 lat, pełna 18 lat.
   Wszystkie podmioty, które nie ukończyły 18 lat są określane mianem małoletniego, czyli są nimi osoby, które nie mają zdolności do czynności (ukończyli 13 lat i ci którzy nie ukończyli 18 lat)
2) ubezwłasnowolnienie – instytucja, która w interesie osoby chorej są ustanawia opiekuna pozbawiając lub ograniczając zdolność tej osoby. O ubezwłasnowolnieniu orzeka tylko sąd w interesie osoby ubezwłasnowolnianej.

Przesłanki ubezwłasnowolnienia (medyczne i zdrowotne):

- choroba psychiczna
- niedorozwój umysłowy (upośledzenie umysłowe)
- innego rodzaju zaburzenia psychiczne (w szczególności pijaństwo lub narkomania)

Ubezwłasnowolnienie może być:

a. całkowite – jeżeli dana osoba nie jest w stanie pokierować swoim postępowaniem, ustanawia się wówczas opiekuna, który ma dokonywać czynności prawnych w jej imieniu. Osoba ubezwłasnowolniona całkowicie nie ma zdolności do czynności prawnych. Ubezwłasnowolnienie całkowite nie jest możliwe w stosunku do osoby, która nie ukończyła 13 lat.
b. Częściowe – jest skutkiem działania choroby psychicznej, a osobie tej potrzebna jest pomoc. W stosunku do tej osoby potrzebna jest kontrola w sferze prawnej, podmiot ten ma ograniczoną zdolność do czynności prawnych, dla takiej osoby ustanawia się kuratora, bądź opiekuna. Częściowo ubezwłasnowolnia się osoby pełnoletnie. Ubezwłasnowolnienie częściowe powinno być cofnięte, kiedy ustaną przesłanki.

Zawarcie małżeństwa przez kobietę – która ukończyła 16 lat, a przy braku pełnoletniości, wymaga zgody sądu.
Po zawarciu związku z mocy prawa osoba ta uzyskuje pełną zdolność do czynności prawnych, nie utraci jej nawet wtedy jeżeli przestanie być żoną przed ukończeniem 18 lat.

3 kształty zdolności do czynności prawnych:
1) brak zdolności – osoby do 13 lat i całkowicie ubezwłasnowolnione. Osoby te nie mogą dokonywać czynności cywilnoprawnych, czynności dokonane przez taką osobę są nieważne, przedstawiciel ustawowy podejmuje za nią decyzję. Jednak można uznać pewne czynności prawne dokonane przez taką osobę, jeżeli zostaną spełnione warunki:

- osoba ta musi zawrzeć umowę
- musi to być umowa powszechnie zawierana
- umowa ta musi dotyczyć drobnych, bieżących spraw życia codziennego

- umowa ta nie może zawierać rażącego pokrzywdzenia osoby do lat 13stu
- umowa ta musi być natychmiast wykonana

2) ograniczona zdolność – osoby miedzy 13-18 rokiem, częściowo ubezwłasnowolnione. Dotyczy szerokiego kręgu podmiotów. Cechą charakterystyczną jest system kontroli nad podmiotami. Został zorganizowany w ten sposób, że dla czynności prawnych zobowiązujących i rozporządzających podmiot potrzebuje zgody przedstawiciela ustawowego. Z tego faktu wynika, że nie musi mieć zgody dla innych czynności, czyli np. przyjęcie darowizny po stronie obdarowanego.
Są pewne czynności zobowiązująco- rozporządzające, co do których nie potrzeba zgody przedstawiciela ustawowego:

- umowy o pracę
- rozporządzanie własnym majątkiem, zarobkiem
- umowy powszechnie zawierane w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego
- czynności dotyczące przedmiotów, które zostały mu oddane przez przedstawiciela ustawowego do swobodnej dyspozycji; ta zgoda musi być udzielona w tej samej formie, jaka jest wymagana dla danej czynności prawnej (zgoda z reguły może być udzielona w każdym czasie)

Umowa kulejąca (negotium claucicanus) – czynność dokonana przez podmiot o ograniczonej zdolności nie wywołuje skutków prawnych jeżeli przedstawiciel nie potwierdzi danej czynności. Brak zgody powoduje, że czynność prawna uważana jest za nieważną od samego początku (ex tunc).
Podmioty o ograniczonej zdolności do czynności prawnych nie mogą dokonywać czynności prawnych, nawet za zgodą przedstawiciela ustawowego, takich jak:

- sporządzenie testamentu
- uznanie dziecka

3) pełna zdolność – ukończenie 18 lat, osoby nie dotknięte ubezwłasnowolnieniem; jest to możność samodzielnego dokonywania czynności cywilnoprawnej.

23. Przedstawicielstwo ustawowe i pełnomocnictwo (umocowania)

Prawo polskie wyróżnia 2 rodzaje umocowania:

1) przedstawicielstwo ustawowe – to instytucja prawna, która pozwala działać w cudzym imieniu, a umocowanie wynika z przepisu (np. rodzice) lub została przyznana przez organ państwowy, w szczególności sądy (np. opiekunowie)
2) pełnomocnictwo – źródłem umocowania jest jednostronne oświadczenie woli mocodawcy.

Są 4 warunki, które należy spełnić, aby pełnomocnik mógł działać skutecznie:

1) posiadanie umocowania do działania w imieniu mocodawcy (kto, kogo umocowuje i treść umocowania)

umocowanie – to oświadczenie woli mocodawcy, to jednostronna czynność prawna, z mocy prawa; skutki prawne są po stronie mocodawcy, a pełnomocnik musi się poruszać w granicach umocowania.

Są 3 rodzaje pełnomocnictwa:

a. ogólne – oznacza że podmiot może wykonywać wszelkie czynności prawne w zakresie zwykłego zarządu (forma pisemna pod rygorem nieważności)
b. szczególne – to pełnomocnictwo do dokonania jednej, oznaczonej czynności
c. rodzajowe – to pełnomocnictwo do dokonania czynności prawnych określonego typu.

Formy dokonania pełnomocnictwa:

a. ogólne – potrzebna jest forma pisemna pod rygorem nieważności
b. szczególne
c. rodzajowe

} forma pochodna pełnomocnictwa (oznacza to że forma pełnomocnictwa pochodzi od formy czynności prawnej)

Pełnomocnik musi poruszać się w granicach umocowania. Jeżeli pełnomocnik zawiera umowę poza granicami umocowania to taka umowa jest umową kulejącą i jej ważność zależy od potwierdzenia mocodawcy.

2) pełnomocnik musi dokonać czynności prawnej, która nadaje się do wykonania przez pełnomocnika – nie można powoływać pełnomocnika do:

- sporządzenia testamentu
- uznania
- ogólnie nie można powołać pełnomocnika do czynności ściśle osobistej

3) pełnomocnik musi mieć zdolność do czynności prawnych (co najmniej ograniczoną)
4) pełnomocnik musi ujawnić że działa w cudzym imieniu i musi ujawnić ta osobę

Skuteczność w czasie działania pełnomocnictwa:

- mocodawca w każdym czasie może odwołać pełnomocnika
- pełnomocnictwo nieodwołalne – udziela się pełnomocnictwa, którego nie można cofnąć np. pełnomocnictwo udzielona bankowi do obrotu pieniędzmi na jakimś koncie w sytuacji brania kredytu przez osobę do której należy to konto
- pełnomocnictwo można oznaczyć terminem na czas określony i nieokreślony

- śmierć kończy stosunek pełnomocnictwa (można jednak zaznaczyć, że pełnomocnictwo utrzyma się po śmierci w celu załatwienia pewnych czynności prawnych)
- wykonanie stosunku podstawowego sprawie, że pełnomocnictwo gaśnie
- zrzeczenie się pełnomocnika swojego pełnomocnictwa
- utrata przez pełnomocnika zdolności do czynności prawnych

Prokura – jest to pełnomocnictwo udzielone przez przedsiębiorcę prokurentowi. Różni się od właściwego pełnomocnictwa tym, że prokurent może wykonać czynności w zakresie wszystkich czynności prawnych. Jednak do:

- zbycia przedsiębiorstwa
- dokonania czynności prawnej, na podstawie której następuje tymczasowe oddanie przedsiębiorstwa do korzystania
- do zbywania i obciążania nieruchomości

W ww. sytuacjach wyznaczane jest pełnomocnictwo do poszczególnych czynności. Prokura powinna być pod rygorem nieważności udzielona na piśmie. Udzielenie i wygaśnięcie prokury przedsiębiorca powinien zgłosić do rejestru przedsiębiorstw.

24. Naprawienie szkody wynikłej z uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia

Zakres uprawnienia za szkodę w tej sytuacji regulują art. 444-448 KC.
Występują 2 sytuacje:
1) poszkodowany przeżył – jeżeli chodzi o tą sytuację, poszkodowany wnosi o odszkodowanie i może domagać się:

- zwrotu kosztów leczenia w pełnym wymiarze
- renty związanej z:
    - częściową lub całkowitą utratą zdolności do pracy zarobkowej
    - zmniejszeniem widoków powodzenia na przyszłość lub zwiększenia potrzeb
- zadośćuczynienia za krzywdę, czyli wyrównanie cierpień psychicznych i strat moralnych

2) poszkodowany zmarł :

- wszystkie zobowiązania przechodzą na spadkobierców oprócz zadośćuczynienia (tylko w sytuacji, zażądała za życia dana osoba lub zobowiązał się do tego sprawca)
- w przypadku śmierci inne osoby mogą wystąpić z roszczeniem, są to osoby, które były uprawnione do otrzymywania alimentów od zmarłej osoby, wtedy osoba odpowiedzialna za szkodę przejmuje na siebie alimenty
- osoby w stosunku do których zmarły świadczył alimenty, ale nie był do tego zobowiązany, mogą domagać się alimentów, gdy zasady współżycia społecznego za tym przemawiają
- najbliżsi zmarłego, jeżeli na skutek śmierci nastąpiło istotne pogorszenie się ich sytuacji życiowej, mogą domagać się stosownego odszkodowania (dotyczy tylko sytuacji majątkowej)

24[1]. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez zwierzę

a. żyjące w stanie wolnym (tzw. dzikie) – obowiązuje zasada że nikt nie ponosi odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez te zwierzęta. Jednak są sytuacje, gdzie może zachodzić odpowiedzialność SP lub gminy, jeżeli funkcjonariusze publiczni dopuścili się zaniedbań w zakresie ochrony człowieka przed grożącym mu niebezpieczeństwem ze strony tych zwierząt.
b. Zwierzęta hodowane przez człowieka – są 2 rodzaje odpowiedzialności:

- gdy człowiek się nim posługuje, może wyrządzić szkodę, tzw. przedłużenie ramienia
- zwierzę wyrządza szkodę własnym popędem to odpowiedzialność ponosi hodowca, przy czym odpowiedzialność ta jest na zasadzie winy w nadzorze

24[2]. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez rzecz

a. szkoda wyrządzona przez rzecz, która została wylana, wypadła, została wyrzucona.

Art. 433 – dotyczy szkód nieintencjonalnych; art. Ten mówi, że nie odpowiada ten, kto jest właścicielem, ale osoba zajmująca lokal (jeżeli mieszka więcej osób to odpowiadają solidarnie), jest to odpowiedzialność na zasadzie ryzyka
[są 3 wyłączenia: siła wyższa, wina poszkodowanego, wina osoby trzeciej]

b. szkoda wyrządzona zawaleniem się budowli lub oderwaniem się jej części
    - jeżeli zawali się budynek i wyrządzi krzywdę to odpowiedzialność ponosi samoistny posiadacz, czyli właściciel albo ten kto zachowuje się jak właściciel
    - jest to odpowiedzialność na zasadzie ryzyka
    - zwalnia go od odpowiedzialności (3 wyłączenia) dowolnej innej przyczyny, która spowodowała szkodę
    - nie zwalnia z odpowiedzialności:
        - wady w budowie
        - brak utrzymania budowli w należytym stanie